

Geachte voorzitter en leden van de Commissie Koninkrijksrelaties,

Met zeer veel belangstelling heb ik het verslag gelezen dat, bij gemis van een fysiek overleg (als gevolg van corona), is samengesteld uit schriftelijke bijdragen die alle in het format van de Memorie van Toelichting bij het voorstel van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius, zijn opgesteld. Ik heb getracht een 'rode draad' te ontdekken en vervolgens mijzelf afgevraagd "gaan we de goede kant op".

Meer dan eens heb ik (in elk geval in gedachten en met een glimlach om mijn mond) de vergelijking gemaakt met het Gallische dorp waarin Asterix en Obelix wonen dat zich met succes telkens weer vrijwaart van de Romeinse overheersing en wel vaart bij de handhaving van zichzelf op basis van een eigen cultuur (en geholpen door toverdrank ;-).

Deze vergelijking is natuurlijk maar een karikatuur en de werkelijkheid ligt vanzelfsprekend complexer. Een echte open dialoog over de vraag "hoe nu verder", of breder "hoe gaan wij om met Caribisch Nederland in het algemeen en met Sint Eustatius in het bijzonder" komt niet goed van de grond. Wat dat betreft waardeer ik zeer het initiatief van uw commissie om een Facebookpagina te openen om in contact te komen met de bewoners maar ik ben benieuwd of dat succesvol is geweest.

Een echt heel gelukkige relatie heeft Sint Eustatius niet met Europees Nederland en dat heeft twee jaar geleden geleid tot de interventie zoals die tot op heden bestaat. Een significant deel van de bevolking had - zo meen ik voor mijzelf vast te stellen - best wel een redelijke verwachting van die interventie. Maar toen er vervolgens eigenlijk zo goed als niets gebeurde (althans niet dat de bevolking daar iets van merkte of over mee kon praten) is die verwachting verwaterd tot een gelaten afwachten. Een attitude die de Statiaan zichzelf in de loop van decennia, of misschien wel eeuwen, noodgedwongen tamelijk goed heeft eigen gemaakt. En laten we er ook geen doekjes omheen winden: de Statiaan (of misschien wel breder: de inwoner van Caribisch Nederland) is in juridisch en sociaal-economisch opzicht niet meer dan een tweederangs Nederlander.

De hierboven door mij genoemde 'rode draad' betreft een zekere consensus bij alle partijen in uw commissie dat er begrip bestaat voor de geleidelijkheid van het (herstel)proces in verschillende fasen en dat er nog hier en daar wat vragen moeten worden beantwoord. Geleidelijk en met kleine stapjes voorwaarts: het geeft een gevoel van veiligheid in het proces, op die manier gaat het niet fout en kun je gemakkelijker bijsturen, zo zal uw achterliggende gedachte zijn. Als ik daartegenover probeer de Stataanse gedachte te vangen, komt er 'gewoon' *zo spoedig mogelijk* weer een democratisch gekozen eilandbestuur - zoals het was - maar dan zonder ongewenste bijverschijnselen als nepotisme en intimidatie.

In mijn optiek is het vooral Nederland zelf dat een goede relatie tussen Europees Nederland en Sint Eustatius in de weg zit. Natuurlijk wil ik alle misstanden die hebben plaatsgevonden en waarover indertijd is gerapporteerd door de Commissie van Wijzen niet wegpoetsen. Het ging ook werkelijk mis,

maar de oorzaak hiervan ligt niet eenduidig bij Sint Eustatius! Wanneer heeft Nederland nu eens echt serieus, met een open agenda en een begripvol en luisterend oor gecommuniceerd met de Statiaan? Vanaf het moment van de ingreep in februari 2018 tot op heden durf ik in alle eerlijkheid te zeggen: "geen enkele keer!". Ook uw werkbezoeken aan het eiland waren immer strak geregisseerd door de regeringscommissaris en er was geen ruimte voor een dergelijke dialoog.

En ook vóór de interventie waren er momenten dat bestuurders van Sint Eustatius in Den Haag een gesloten deur vonden bij de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en dat brieven aan de Nederlandse regering onbeantwoord bleven (omdat er vooral 'statements' werden gemaakt en geen vragen werden gesteld: 'statements' kun je naast je neer leggen, daar hoeft je niet op te reageren...). En natuurlijk was het niet handig wanneer bestuurders van Sint Eustatius weglopen voor een gesprek wanneer de staatssecretaris van Koninkrijksrelaties op bezoek is op de eilanden, maar is het - in dat licht bezien - niet wat kortzichtig en wellicht zelfs arrogant om de schuld van de gebrekkige communicatie (en onderliggend: het ontbreken van wederzijds vertrouwen) eenzijdig bij Sint Eustatius te leggen?

Mijn advies: wees als Europees Nederland de verstandigste en ga (nu eens eindelijk) de dialoog aan over de nabije toekomst van de relatie Nederland-Sint Eustatius. Neem dat gevoel van 'tweederangs Nederlander' te zijn nu eens echt weg en neem de gesprekspartner serieus. U mag natuurlijk verwachten dat Statia dat initiatief ook serieus neemt maar neem daarbij in acht dat Statia al heel lang niet gewend is om werkelijk serieus te worden genomen (hoe was het gezegde ook al weer: "vertrouwen komt te voet en gaat te paard"). Deze serieuze gesprekken moeten mijns inziens leiden tot wederzijds vertrouwen (en dat zal niet na één of twee overleggen het geval zijn...) en tot bestuursafspraken: SMART geformuleerde doelen, te bereiken binnen nader gestelde kaders (waar de wet - met name WolBES en FinBES - er natuurlijk één van is). En laat het lokaal gekozen bestuur vervolgens de uitvoering van deze afspraken ter hand nemen (voor zover het acties betreft aan de zijde van Sint Eustatius) en erover rapporteren aan een op afstand opererend Europees Nederland. Voor zover administraties nog niet op orde zijn, maken deze vanzelfsprekend deel uit van de set van te bereiken doelen. Omgekeerd mag van een werkelijk goede relatie ook worden verwacht dat Europees Nederland rapporteert aan Sint Eustatius hoe het gaat met de door Europees Nederland in te vullen acties.

Ik rond af met het uitspreken van mijn hoop (en verwachting?) dat het (binnenkort?) toch nog eens goed komt tussen Europees Nederland en Sint Eustatius. Wanneer ik daarin een bijdrage kan leveren: mijn mailbox staat altijd open!

Met vriendelijke groet,

Ir. J.H.T. (Jan) Meijer MBA,
Bellevue Road 4, Upper Round Hill, Sint Eustatius, Caribisch Nederland.

Noot 1: Refererend aan een recent opiniestuk in het Antilliaans Dagblad ("Ronddobberen of vasteland bereiken met referendum" van Enrico van der Meij) ben ik het met de auteur eens dat het Statuut beter kan worden afgeschaft ten faveure van de Grondwet. Immers, het Statuut gaat uit gelijkwaardigheid van de landen met een bovenliggend federaal Koninkrijk terwijl de landen helemaal niet gelijkwaardig zijn: het land Nederland is de facto gelijk aan het Koninkrijk. Ik ben het niet met de auteur eens dat er een provincie Dutch Caribbean moet komen met zes gemeenten. Daarvoor zijn de eilanden te weinig "gemeenschappelijk". Ontwikkel de zes eilanden tot een Openbaar Lichaam (zoals gedefinieerd in de Grondwet) en maak per Openbaar Lichaam (= eiland) "eigen" wetgeving met directe communicatielijnen per eiland naar bestuurlijk Den Haag. Hef in dat kader tevens de constructie Rijksvertegenwoordiger en de Rijksdienst Caribisch Nederland op. Dit bestuur zit op Bonaire en de praktijk is toch dat de belangrijke dingen op Bonaire op de agenda van de Rijksvertegenwoordiger en/of Rijksdienst Caribisch Nederland staan, meer dan de dingen die (uitsluitend) op Saba en/of Statia belangrijk worden gevonden. Wat dat betreft is Bonaire het nieuwe Curaçao (refererend aan het tijdperk van de Nederlandse Antillen).

Noot 2: Het gevaar bestaat dat ook ik - afkomstig van Europees Nederland - het Statiaans sentiment onvolledig of misschien zelfs onjuist weergeef. Ik zie veel voordelen van het opheffen van regels en wetten die er in de praktijk voor zorgen dat we tweederangs Nederlanders onderkennen naast de autochtone Nederlanders. Tegelijkertijd is het wantrouwen in Europees Nederland op Statia ook wel weer zo diep geworteld dat veel Statianen het hierover niet met mij eens zijn. En dan vooral om emotionele redenen, meer dan om rationele redenen. Het vertrouwen in Europees Nederland moet echt een plaats krijgen eerst naast en daarna in plaats van het wantrouwen. Een proces dat in de praktijk best wel lang kan duren. Maar het is nooit te laat om te werken aan een verbetering...